

## 1. שם משמואל שמות פרשת פקודי שנה תרעה. פקודי וחודש שנת תרעה

ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו וגו' ויפרוש את האוהל וגו', הנה משמע שסדר ההקמה הי' תחילה היריעות התחתונות ואח"כ הקרשים כאמרם ז"ל (שבת כ"ח א) משכן קרוי משכן ואין קרשים קרויין משכן, א"כ הא דויקם משה את המשכן פירושו היריעות התחתונות. וכמו שכתוב אח"כ ויפרוש את האוהל שפירש"י יריעות עזים, ואם נאמר דויקם את המשכן הוא כלל שלאחריו פרט, אנה הזכיר היריעות התחתונות אלא ודאי כדאמרן. וכן פירש הספורנו שהוקמו היריעות קודם הקמת הקרשים אם בידי אדם מחזיקים בו ואם על דרך נס דבריהם ז"ל וכו', עכ"ל. ויש להבין טורח זה או נס זה למה, ומה תועלת בו, ומדוע לא הוקמו כדרך הבנינים מתחילה הקרשים להיות נושאים ליריעות ואח"כ היריעות:

ונראה דבאשר עיקר הכוונה היתה להשראת השכינה, ומשכן וכליו היו הנושאים לאור האלקי השופע עליהם, כביכול דוגמת גוף האדם הנושא את הנשמה, לזה בא הרמז להורות חסדי השי"ת שעשה עם ישראל שהיו אחר חטא העגל ולא היו עדיין ראויין להשראת השכינה, אלא שהקדים הקדוש ברוך הוא והשרה שכינתו עליהם בעודם בשפל המצב כדי שיתעודדו ויתחזקו ויעשו ראויין להיות נושאים לאור האלקי, ולא יסתפקו במה שהשיגו את תקותם שתשרה שכינה ביניהם, ויבינו שעדיין לא באו לתכלית הכוונה, וכי עליהם עוד להעשות נושאים לאור האלקי, כדוגמת היריעות שפרוסות לראשונה טרם שהי' נושאים להם, ואח"כ סידר את הנושאים היינו הקרשים:

ובדוגמא זו היו במצרים משוקעים במ"ט שע"ט ולא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם ממ"ה הקדוש ברוך הוא וגאלם, על סמך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה. וכן הוא ענין שבת זכר ליציאת מצרים שבלוחות האחרונים, שאלמלי הי' השבת ממתין לבוא עד שהיו ישראל מוכנין לקבלה לא הי' בא לעולם, אלא שהשבת פורש כנפיו על ישראל כמו שהם, ובשביל זה מתחזקים ומתעודדים להיות נושאים לקדושת השבת, כדוגמת יציאת מצרים, ועל כן בלוחות הראשונים שהיו ישראל ברום המעלה מאד היו יכולין להכין עצמם להיות נושאים לשבת טרם יבוא, וע"כ לא נאמר בהם זכר ליציאת מצרים, וכן הוא לדורות בקריאת פרשת החודש, וימי ניסן קודם פסח דוגמת פריסת היריעות קודם הקרשים:

## 2. דרש מרדכי

**אֱלֹהֵי פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן הַמִּשְׁכָּן הַעֲדַת אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה עֲבַדַת הַלְוִיִּם  
בְּיַד אֵיתָמָר בִּן אֶהֱרֵן הַכֹּהֵן (שמות לח כא)  
ויתר להם הקב"ה על מעשה העגל**

ברש"י משכן העדות – עדות לישראל שויתר להם הקדוש ברוך הוא על מעשה העגל, שהרי השרה שכינתו ביניהם. יש לתמוה בזה כמה תמיהות, ראשית הלא אמרו (בבא קמא נ, א) אמר רבי חנינא כל האומר הקב"ה ותרן הוא – יותרו חייו, שנאמר (דברים לב): הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט. א"כ איך אמרינן שויתר הקב"ה על מעשה העגל.

ועוד דברש"י (במדבר יט) כתב, למשמרת – כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות, שאין לך פקודה שאין בה מפקודת העגל, שנאמר (שמות לב לד): וביום פקדי ופקדתי וגו'. א"כ לכאורה לא ויתר הקב"ה על עוון העגל, ועוד הקשה בשפת אמת מה הראיה מזה שהשכין הקב"ה שכינתו בתוכם שכיפר להם על עוון העגל, הלא אמרו חז"ל יומא (נו, ב) השכין אתם בתוך טמאתם – אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם.

ושמעתי לבאר בשם הגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, שבמתן תורה היה שני חלקים בב' בסיון בחר ה' בעם ישראל להיות לו לעם סגולה, כמו שנאמר: והייתם לי סגולה מכל העמים, וביום מתן תורה ניתנה עצם התורה לכלל ישראל. כאשר אדם חוטא הוא פוגם בתרתי א. פגיעה בציווי התורה שהוא פגם במתן תורה, ב. יש בזה פגם נוסף בקרבת ה', הוא פוגם באותה בחירה אלוקית אשר בחר בנו מכל העמים וקרבתו לעבודתו. על החטא עצמו אמרו חז"ל האומר הקב"ה ותרן יותרו חייו, החטא עצמו לא ניתן לויתור, לכן אין דך פקודה שאין בה מפקודת העגל, אולם מה שאמרו ויתר להם הקב"ה על "מעשה העגל", דייקו חז"ל לומר על "מעשה העגל", ולא על עוון העגל, העוון עצמו אינו ניתן לויתור, אבל המעשה שהוא פגם בקרבת ה', על זה ויתר להם הקב"ה והשרה שכינתו בתוכם.

ומה שהקשה השפת אמת הלא הקב"ה שוכן עמם בתוך טומאתם, ביאר השפת אמת דזה מצב של בדיעבד, אבל לכתחילה כאשר בונים את ההשראת השכינה לא מייסדים אותה על השוכן אתם בתוך טומאתם, אם בכל זאת השרה הקב"ה השכינה ביניהם, סימן שויתר להם על חטא העגל.

האמרי אמת זי"ע הנ"ל שחצר המכוון ליראת שמים מוכן שפיר, שאין זה דבר הנעשה מאליו, כמו בדבר גשמי כשעושים דבר עגול, שהאוויר והמקום הריק עומדים וקיימים, ודי שעושים את הגדר מסביב, כי ביראת שמים לא מספיק שהאדם עושה כל הדברים הסובבים את החצר, ואף שיקיים תורה ומצוות, אבל לא יגיע בדרך ממילא ליראת שמים, על יראת שמים צריכים לעמול ולהתייגע כדי לקנותה, לייצר את הפנים ואת התוך, וזה מה דכתיב 'ושמת' ויקם' על החצר,

**בסיום** ספר שמות כתיב 'כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם, ופירש רש"י דלכאורה קשה שהרי הענן לא היה על המשכן אלא בעת חנייתן, ולא בעת נסיעתן, אלא 'מקום חנייתן אף הוא קרוי מסע, וכו', לפי שממקום החנייה חזרו ונסעו לכך נקראו כולן מסעות, ולכאורה עדיין צ"ב, הרי י"ל להיפך שמסע נקרא חנייה, כי נוסעים למקום חנייתן, ומאי חזית לקבוע לקרוא מקום חנייתן על שם המסע. אלא שהפסוק בא להורות על תהלוכת האדם בהאי עלמא, שהעולם הזה אינו מקום חנייה כלל, כי גם מקום חנייתן קרוי מסע, שהוא הלוך ונסוע לעולם העלין, פרוזדור לבוא לטרקלין, זיך דערנענטרען צום אייבערשטען. וכמבואר שם באמרי אמת שזה מה שאמר (בט"ז פ"ז מט"י) 'התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין', הפרוזדור היינו יראת שמים - חצר, כי עבודת האדם כל ימי חייו, שיצא מהפרוזדור עם יראת שמים, שע"ז יבוא לטרקלין. וזה על ידי שבעת היותו בפרוזדור זוכר מהטרקלין, און אמאהל געבט דער בעל הטרקלין א שאקעל, כאפט מען זיך אז מ'לעבט נישט דא ארין שטענדיג, נאר מ'גייט אריבער דא, אינו תושבים כאן, כי העולם הזה הוא רק חצר - דרך ומעבר. וכמו שאמרנו מכבר (מ"ב

**האמרי** אמת זי"ע במלחמת העולם הראשונה בעת ששהה בוורשה, אמר (ע"י פקודי מרע"ס) לתרץ קושיית המפרשים על הפסוק הנאמר בפרשת פקודי (מ, ג) 'ויקם את החצר סביב למשכן ולמזבח ויתן את מסך שער החצר ויכל משה את המלאכה', דקשה מדוע לא כתיב כאן 'כאשר צוה ה' את משה', כמו שכתוב בפרשה שם בכל עשיה ועשיה, ותירץ ש'חצר' היינו יראת שמים, כדאיתא בגמרא (שנ"ג נ"א): 'כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו', כי יראת שמים היא מפתחות החיצוניות, דהיינו החצר שדרכו נכנסים לבית - המפתחות הפנימיות נוכן מה שאמרו חז"ל (ס"ט) 'מכריז רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד', פירש המהרש"ל ש'דרתא' הוא חצר, ולכן בהקמת החצר לא כתבה התורה 'כאשר צוה ה' את משה', שהרי מקרא מלא אמר הכתוב (עק"ז י, י"ט) 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך', ודרשו חז"ל (ברכות נ"ג): 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שזהו נקודה הפנימית שעל האדם לעמול עליה, ולכן הגם שהיה ציווי ה' על הקמת החצר - 'ושמת את החצר' (מ, ט), אבל התורה השמיטה מלכתוב את הציווי, כדי להורות שבכדי להיות ירא שמים צריך האדם לעמול בעצמו.

ובזה יש להבין לשון הפסוק 'ושמת את החצר' ויקם את החצר, ולכאורה יש להבין מה שייך לשים ולהקים חצר, התייחד מה דכתיב בפרשת ויקהל (מ, ט) 'ויעש את החצר' התם מפורש דקאי על 'קלעי החצר', שעל ידי שימת הקלעים נגדרה החצר, אבל החצר בעצמו הרי נמצאת ועומדת, שהרי הקרקע קיימת, ומה שייך להקימה ולעשותה. אבל לדברי